

Naturstyrelsen Midtjylland,
Ulkerupvej 1,
4500 Nykøbing Sjælland

Miljøvurdering & Plan
J.nr. 2025-15285
Ref. niebj
Den 21. maj 2026

Att.: Jan Søndergaard, Naturstyrelsen Midtjylland

Afgørelse om, at hydrologiprojekt ved Ellinge Enghave ikke er omfattet af krav om miljøvurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har modtaget Naturstyrelsens ansøgning via Holbæk Kommune om et hydrologiprojekt på 48,1 ha ved Ellinge Enghave i oplandet til Tuse Å. Formålet er at reducere landbrugets udledning af CO₂, fremme naturens kvalitet, sammenhæng og robusthed samt skabe naturlig hydrologi og forbedre vandmiljøet.

Afgørelse

SGAV har på baggrund af en screening vurderet, at projektet ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering. Afgørelsen er truffet efter § 21 i miljøvurderingsloven¹.

Afgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om, at projektet ikke skal gennemgå en miljøvurderingsproces. Bygherre har ansvar for at indhente eventuelle nødvendige tilladelser og dispensationer for at realisere projektet.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som er beskrevet i ansøgningen og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, som er gældende på screeningstidspunktet.

Afgørelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. miljøvurderingslovens § 39.

1 Sagens oplysninger og baggrund

Ansøgningen er indgivet i henhold til §18 i miljøvurderingsloven. Ansøgningen er fremsendt til SGAV, som varetager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser

¹ LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

for det konkrete projekt, jf. § 3, stk. 1, nr. 1 i miljøvurderingsbekendtgørelsen², da staten er bygherre (jf. § 2, nr. 3). Projektet er omfattet af bilag 2, pkt. 10 f) i miljøvurderingsloven: *Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb* samt pkt. 10.g: *Andre anlæg til opstuvning eller varig oplagring af vand.*

Sagens dokumenter omfatter:

Bilag 1: Ansøgningsskema

Bilag 2: Notat til ansøgningsskema

Bilag 3: Projektbeskrivelse detailprojektering.

Bilag 4: Ansøgning til kommune efter vandløbsloven

Bilag 5: Opdaterede stofberegninger

Bilag 6: Kortmateriale

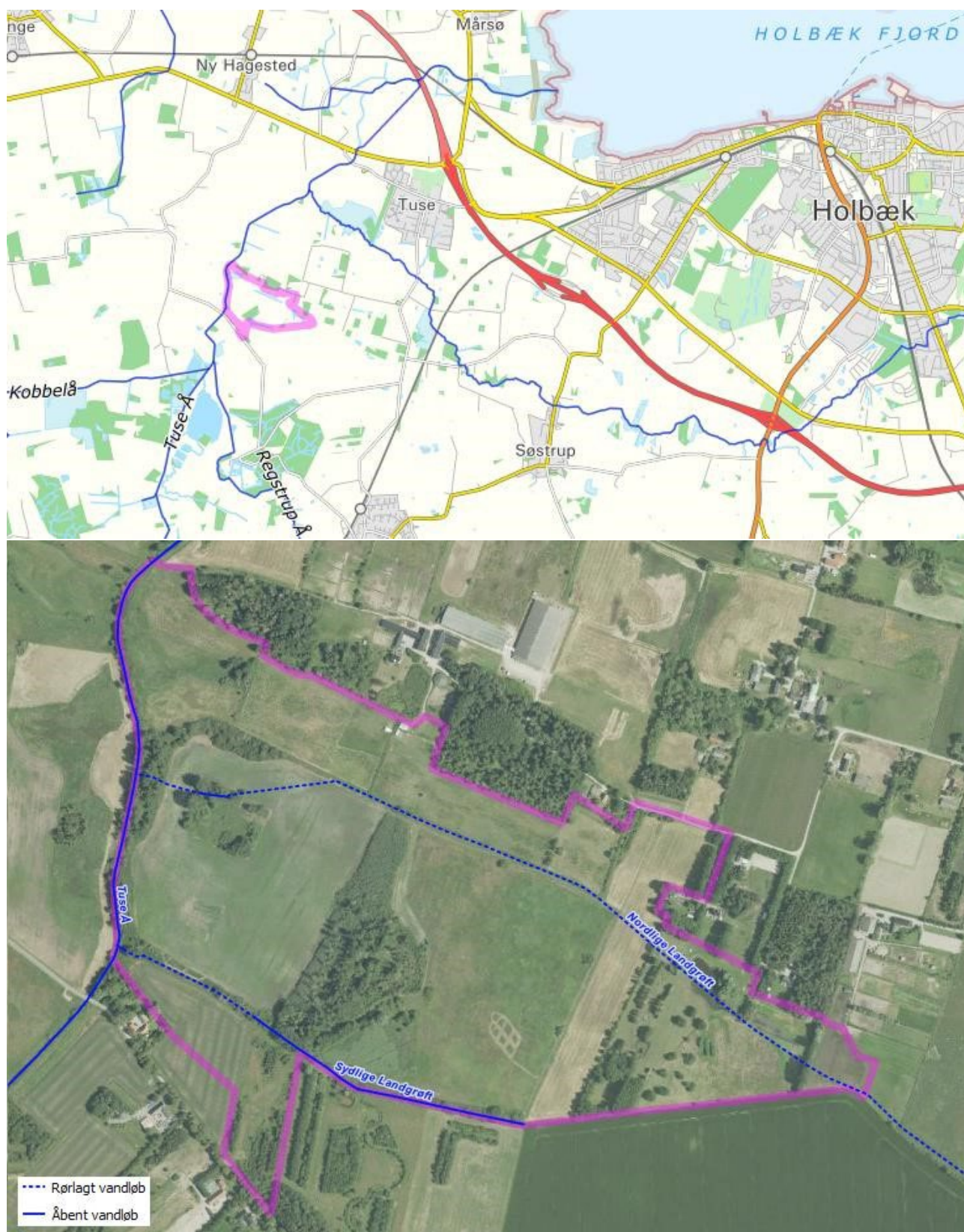
2 Projektbeskrivelse

Naturstyrelsen Midtjylland ønsker at etablere et klima-lavbundsprojekt ved Ellinge Enghave i oplandet til Tuse Å. Projektet er en del af klima-lavbundsordningen, som går ud på at udtage kulstofrige lavbundsjord af landbrugsmæssig drift. Formålet er at reducere landbrugets udledning af CO₂ gennem etablering af naturprojekter, der kan fremme naturens kvalitet, sammenhæng og robusthed samt skabe naturlig hydrologi og forbedre vandmiljøet.

Projektområdet består af et sammenhængende område på i alt 48,1 hektar. Områdets geografiske beliggenhed fremgår af Figur 1.

Projektområdet består af arealer i og omkring Ellinge Enghave, herunder et areal øst for selve Enghaven. I dag er selve Enghaven afgrænset af en nordlig delvist rørlagt kanal og en åben sydlig grøft. Begge vandløb har udløb til Tuse Å, som udgør den vestlige del af projektområdet. Den nordlige rørlagte kanal er i en meget dårlig forfatning. Ved projektforslaget nedlægges den nordlige rørlagte kanal igennem projektområdet og erstattes af et nyt åbent forløb.

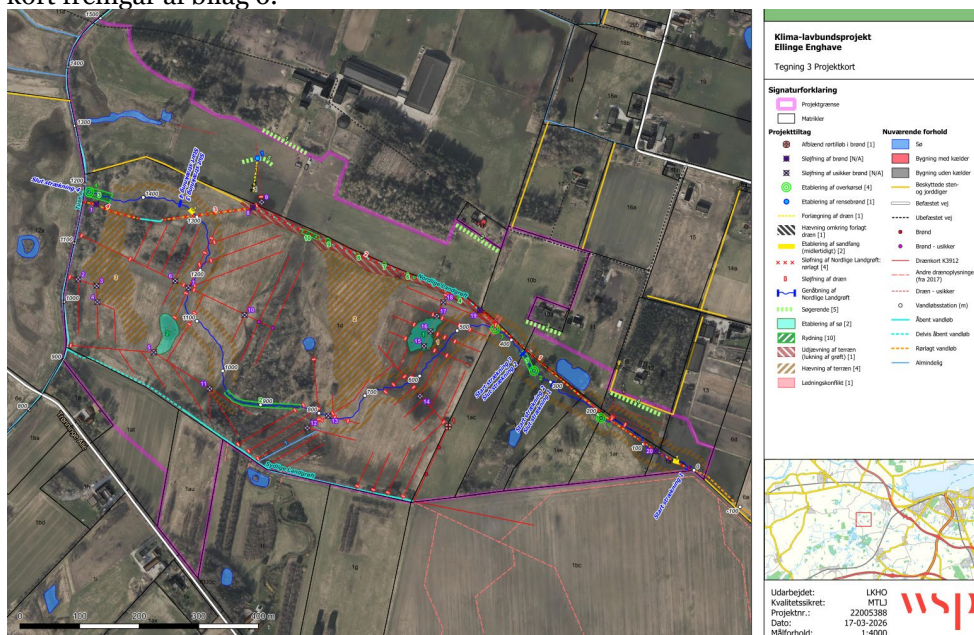
² BEK nr. 1608 af 09/12/2024 vedr. bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter med senere ændringer jf. BEK nr. 430 af 02/05/2025 vedr. ændring af bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

Figur 1: Oversigtskort over projektområdet.

Anlægsarbejder

Anlægsarbejderne ved realisering af klima-lavbundsprojektet i Ellinge Enghave tager udgangspunkt i sløjfning af de eksisterende afvandingsselementer inden for projektområdet, etablering af et nyt genslynget vandløb samt etablering af to søer. De nuværende afvandingsselementer består i en række grøfter, dræn og et rørlagt vandløb, der afvander til Tuse Å, som er den vestlige projektgrænse. De samlede anlægstiltag fremgår af nedenstående Figur 2: Projekttiltag. Et større kort fremgår af bilag 6.

Figur 2: Projekttiltag

Anlægsarbejdet kan opstartes i august måned og skal være færdiggjort med udgangen af oktober samme år.

Ved etablering af klima-lavbundsprojektet udføres følgende anlægselementer, jf. Figur 2: Projekttiltag.

Arbejdsplads

- Etablering af arbejdsplads, adgangsveje, interimsforanstaltninger, samt drift og afømning.

Forberedende arbejder

- Søgerender (5 styk, samlet længde 367 m i en dybde af 1,4 m) for lokalisering af potentielle dræn- og afvandingsystemer i projektgrænsen mod nord.
- Rydninger (3 arealer, forskellige typer af bevoksning fra buskads til tæt høj bevoksning med træer. Samlet rydning 3.387m²)

Vandløbsarbejder

- Sløjfning af vandløbet "Nordlige Landgrøft" herunder overgravning af 1118 lbm eksisterende beton $\varnothing 350\text{-}\varnothing 400$, med 23 punktsløjfninger, og nedbrydelse af 4 styk $\varnothing 800\text{-}1250$ brønde. Gennemsnitlig liggedybde på rørledning er ca. 1,5 meter, maxdybde ca. 2,0 m.
- Opfyldning af lokal grøft/lavning som er etableret oven på tracé for den rørlagte strækning med tilkastning fra grøftebræmmerne. Samlet areal på 7.612 m² og samlet volumen på 992 m³ jord.
- Etablering af ny åben vandløbsstrækning for den "Nordlige Landgrøft", St. 0 – 1.497, i alt 1.497 lbm. Udgravning af 4.345 m³ jord.
- Etablering af 2 sandfang ved projekt st. 30 – 40, og længere nedstrøms ved st. -1325-1335. Begge sandfang medfører udgravning af ca. 87 m³ jord,
- Indbygning af bundsubstrat på dele af den nye vandløbsstrækning i den Nordlige Landgrøft. I alt 44 m³ bundsubstrat, der udlægges som en et 15-20 cm tykt lag i hele bundbredden. Der suppleres med udlægning af større enkeltsten som variantionsskabende sten på samme strækning, i alt ca. 300 styk.

Dræn og grøfter

- Sløjfning af eksisterende drænsystemer ved overgravning. Herunder 12 overgravninger ved udløb i grøft/Tuse Å, 36 interne overgravninger ved etablering af søer og vandløb, samt 3 situationsbestemte overgravninger ved sløjfning ved drænbrønd der skal bibeholdes og mulige udløb fra sø/mose.
- Sløjfning af eksisterende drænbrønde i beton ($\varnothing 1000\text{-}1250$). I alt 22 stk. knusninger af eksisterende $\varnothing 400$ rørledning og nedbrydning af brønde.
- Forlægning af eksisterende drænsystemer med oplande uden for projektgrænsen til overrisling/tilslutning inden for projektgrænsen. 1 stk. á 57 lbm i $\varnothing 200$ PVC.

Øvrige anlægsarbejder

- Etablering af 3 styks overkørsler $\varnothing 400$
- Etablering af nye rensebrønde ved forlægning af dræn. 1 stk. $\varnothing 425$ brønd, med betonkarm og plastdæksel.
- Lokal hævning af terræn i forbindelse med udligning af overskudsjord.

Søer

- Etablering af i alt 2 nye søer på hhv. 1.895 og 2.700 m². I alt 4.595 m³ jord, der transporteres og indbygges primært på udpegede udlægningsarealer.

Foranstaltninger og reetablering

- Håndtering og påvisning sammen med ledningsejer af hhv. $\varnothing 63$ tryk drikkevandsledning og 10 kV kabel. Begge ledninger skal holdes upåvirket af anlægsarbejderne.
- Reetablering af projektområdet.

Til arbejderne i hele området bruges maskiner, der støjmæssigt svarer til de landbrugsmaskiner, der er tilknyttet landbrugsdrift.

Arbejdstiden vil være hverdage i tidsrummet 7:00 til 18:00.

I forbindelse med etablering af det nye genslyngede forløb af den Nordlige Landgrøft etableres et sandfang kort efter åbningen af den opstrøms strækning. Sandfanget etableres for at undgå sedimenttransport til de nedstrøms vandløbstrækninger. Desuden etableres et sandfang som almindeligt projektarbejde i et genslyngningsprojekt længere nedstrøms nær udledningen til Tuse Å. Sandfangene forventes højst at være nødvendige i 2 år.

De to søer, der etableres i forbindelse med projektet, etableres uden for §3 beskyttede arealer. Søernes vandspejlsareal vil være varierende afhængigt af nedbør, nedsivning og fordampning, men vil være omkring 1900 m² for den ene sø og 2700 m² for den anden. Søer af denne størrelse vil i udgangspunktet være omfattet af naturbeskyttelseslovens §3, da alle søer over 100 m² er dækket af denne paragraf. Beskyttelsen gælder, når der har indfundet sig et naturligt dyre- og planteliv i søerne, hvilket sker ret hurtigt, ofte indenfor et par år. Søerne etableres med et brinkanlæg ned til den maksimale dybde på 2,5 m med jævnt fald i forholdet 1:5, hvilket er anbefalet i forhold til padder. Søerne får vandspejl som står relativt terrænnært det meste af tiden, omkring 30 cm under terræn, dette sammen med de ret flade brinkanlæg betyder at søerne, i hvert fald indledningsvist, bliver godt lyspåvirkede.

På sigt vil en rørsump udvikle sig omkring søerne. Med en dybde på 2,5 m forventes det, at rørsumpen ikke vil dække hele søen, men at der vil være frit vandspejl i hvert fald i en årrække indtil sedimentering primært af dødt plantemateriale medfører, at tagrør og andre rørsumpsplanter til sidst kan kolonisere hele søfladen. Denne udvikling kan modvirkes ved at rense søerne for sediment med nogle års mellemrum. Næringsstoffilgængeligheden vil diktere tætheden og højden af rørsumpen, som opstår ved søerne. Flere næringsstoffer vil medføre en højere og tættere rørsump, som vil begrænse lystilgængeligheden og vindomrøringen i søen. Endelig vil mængden af næringsstoffer også diktere mængden af planktonalger i vandet, som vil være den mest betydende komponent i vandets klarhed.

Flere næringsstoffer medfører flere alger, som resulterer i mere uklart vand. Da søerne etableres på arealer, som har været i omdrift, vurderes det, at der vil være relativt mange næringsstoffer i indløbsvandet, som vil fylde søerne. Det vurderes, at søerne indledningsvist vil have klart vand og fravær af rørsumpsplanter, da arterne først skal indfinde sig. Derefter vil der på grund af næringsstoffilgængeligheden etableres en rørsump, som kan være kraftig, og det kan forventes, at søerne vil få relativt uklart vand. Dette er ikke optimalt for fisk, og en række undervandsplanter vil også have svært ved at etablere sig. Men padder og mange arter af insekter vil trives i sådanne søer. Søerne kan derfor blive vigtige yngle lokaliteter for padder, herunder bilag IV arterne stor vandsalamander og spidssnudet frø, især hvis der ikke introduceres fisk. Det er dog væsentligt at søerne forbliver, i hvert fald delvist, lysåbne i haletudsernes udviklingsperioder, for at vandet kan varmes tilstrækkeligt op til, at haletudserne kan udvikles. Luften over søfladerne kan endvidere blive gode fourageringsområder for flagermus, idet flere arter ynder at fange insekter over vandet.

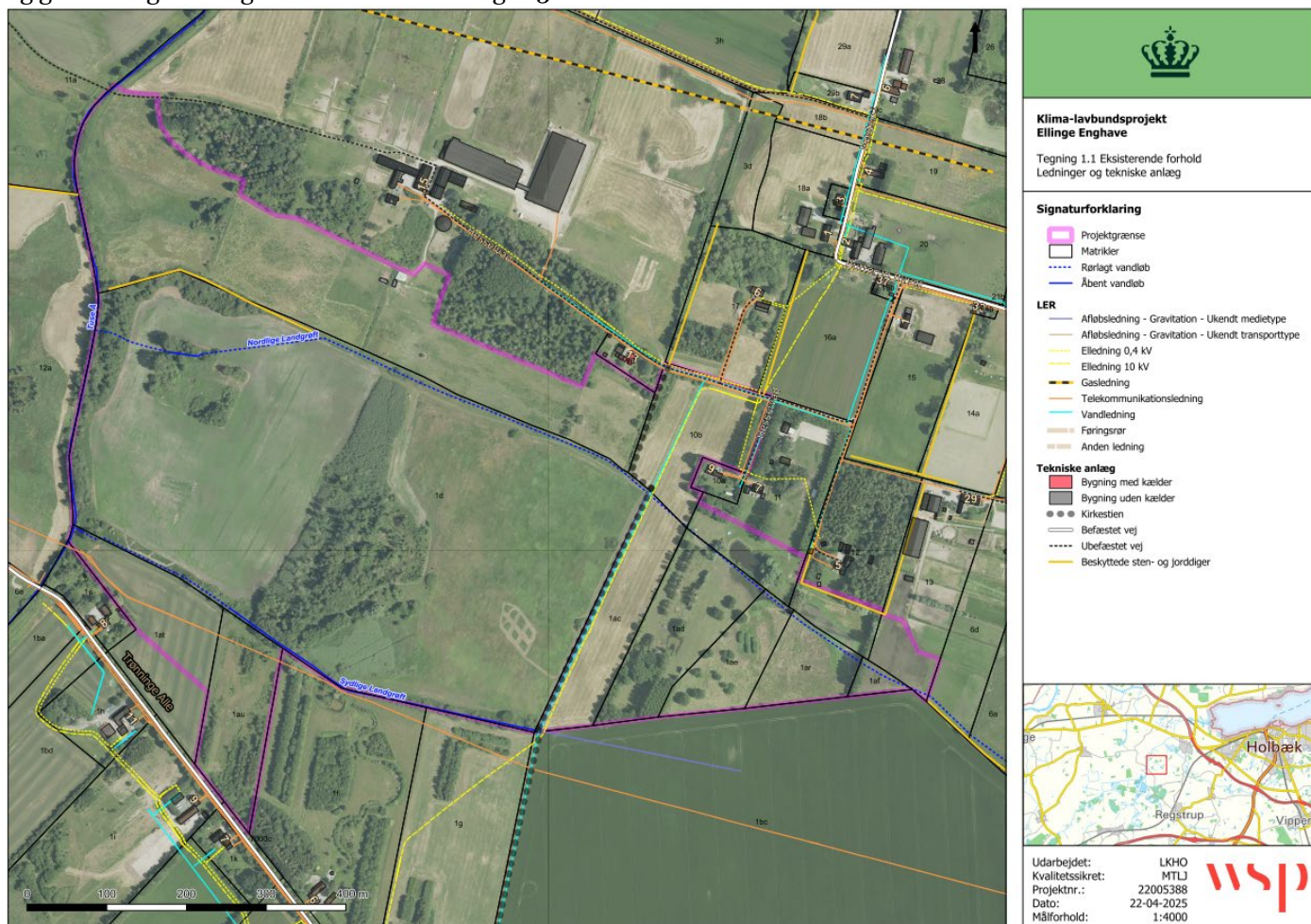
3 Beskrivelse af eksisterende forhold og påvirkninger herpå fra projektet

Hele området er landzone og langt størstedelen er blevet dyrket til landbrugsformål. Området fremstår dyrket med indslag af mindre bevoksninger. Det dyrkede område udgør 33,2 ha (69 %) ud af et samlet projektareal på 48,1 ha. På området er blevet udbragt husdyrgødning og sprøjtet med pesticider gennem en årrække. Der er ikke blevet udbragt spildevandsslam.

Dele af området er udpeget som bevaringsværdigt landskab og værdifuldt kulturmiljø. Af kommuneplanen fremgår, at det er vigtigt at bevare landskabets store skala i området. Områdets skal friholdes for yderligere skovplantning, der kan være en trussel mod landskabets store skala. Løvenborg herregård er områdets helt dominerende bygningsværk. Herudover findes de to husmandskolonier Hyrdhuse og Nybrohuse. Det er vigtigt at eventuelle ændringer underordner sig denne struktur. Området er i øvrigt udpeget som lavbundsarealer, der kan genoprettes.

Nedenfor gennemgås særlige forhold af betydning for afgørelsen på området og i tilknytning til området.

Oversigt over eksisterende forhold, herunder stier, beskyttede diger, veje, el- vand- og gasledninger fremgår af nedenstående Figur 3: Eksisterende forhold.

Figur 3: Eksisterende forhold

3.1 Natura 2000

Hverken inden for eller i nærheden af projektområdet findes der Natura 2000-områder eller habitatnatur. Nærmeste Natura 2000 område er N239 ”Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø”, som ligger i bunden af Isefjorden, ved Munkholm Broen, godt 11 km væk i fugleflugt og uden direkte hydraulisk forbindelse.

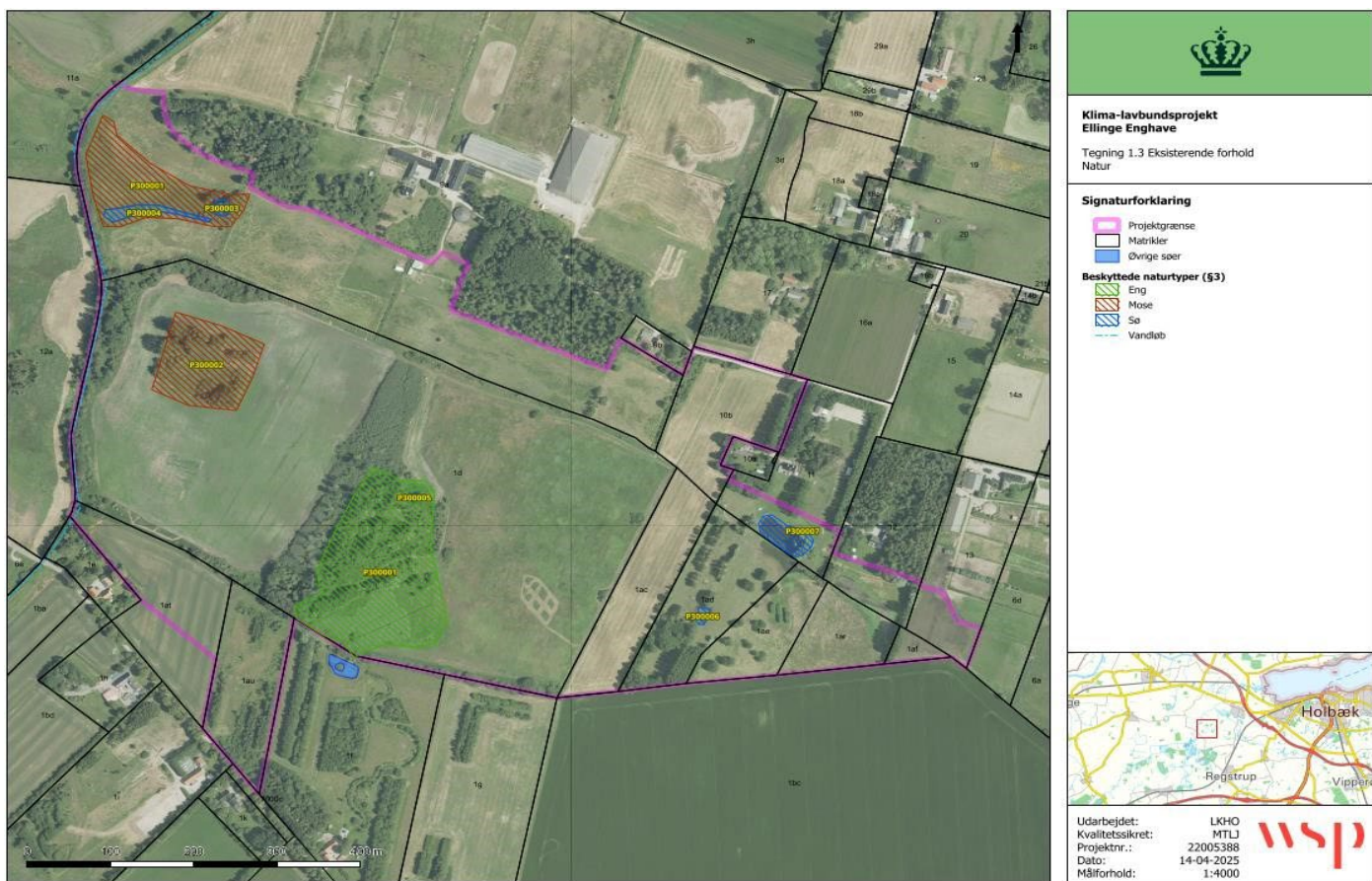
Natura 2000-området Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og Egernæs med holme og Fuglsø har et areal på 197 ha, hvoraf 66 ha er marint. Natura 2000-området er udpeget som Habitatområde H246 Ryegård Dyrehave, Bramsnæs og Garveriskov og H247 Egernæs med holme og Fuglsø.

Udpegningsgrundlaget er forskellige naturtyper, og i H246 er der endvidere udpeget stor vandsalamander, der kan bevæge sig udenfor Natura 2000-området, men da artens bevægelsesradius er op til 1 km, vil den ikke kunne vandre til projektarealet der ligger 11 km væk.

Projektområdet afvander til Tuse Å. Tuse Å afvander til Holbæk Fjord og Holbæk Fjord er forbundet til Isefjorden, så vandet fra Holbæk Fjord kan af tidevandet føres med ind i bunden af Isefjorden. Naturstyrelsen oplyser, at dette sker i begrænset omfang, og allerede på dette tidspunkt er vandet fra projektområdet opblandet så grundigt i det omgivende vand, at man ikke vil kunne registrere hverken en negativ eller positiv effekt af projektet.

3.2 §3-beskyttet natur

Jf. Danmarks Arealinformation (april 2025) findes der indenfor projektområdet, §3-beskyttet natur. Det gælder 2 enge, to moser og fem søer og et vandløb (langs projektområdets vestlige afgrænsning), se Figur 4: §3-beskyttede naturtyper indenfor projektområdet.

Figur 4: §3-beskyttede naturtyper indenfor projektområdet

Ferske enge er grundvandsbetingede fugtigbundsarealer bestående af lavtvoksende og lyskrævende plantearter, der kommer som følge af vedvarende høslæt eller afgræsning med dyr. For at opretholde engene er der behov for vedvarende pleje. Ved ophør af plejen udvikler engene sig mod naturtyper som kær, rørsump, krat eller sumpskov.

Fælles for moser er, at de findes på steder med højt grundvand og har en vegetation, der er tilpasset høj fugtighed. Dræning kan derfor være en trussel for moserne. Der findes mange forskellige mosetyper, der karakteriseres ud fra deres fugtighed og artssammensætning.

For at opdatere eksisterende viden er der i forbindelse med den tekniske forundersøgelse foretaget en naturbesigtigelse af § 3-arealerne den 6. juni 2024, hvor der er foretaget en vurdering af plantesammensætningen og en samlet vurdering af de enkelte lokalitets naturtilstand (høj, god, moderat, ringe eller dårlig). Derudover er dyrearter med fokus på bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø og markfirben blevet eftersøgt med det formål at vurdere nuværende naturforhold. Tilstand og beskrivelser for de enkelte § 3 lokaliteter fremgår af Tabel 1: §3-beskyttede arealer, tilstandsvurdering på baggrund af feltundersøgelser juni 2024.

Tabel 1: §3-beskyttede arealer, tilstandsvurdering på baggrund af feltundersøgelser juni 2024.

Lokalitet	Tilstand	Beskrivelse
Eng P300001	Ringe (IV)	<p>Næringsrig eng med væsentlig andel mose inden for polygonen og mange store træer. Volier i den vestlige del og tydelige jagtinteresser.</p> <p>Bl.a. fund af ”stjernearter”: Sylt-star, Dunet steffensurt, Almindelig mangeløv, Dunet dueurt, Kær-snerre, Almindelig brunelle, Kær-galtetand. Men også problemarter som alm. Kvik, stor nælde, draphavre, ager-tidsel, lodden dueurt, burre-snerre, lav ranunkel og kruset skræppe.</p> <p>Fund af butsnudet frø</p>
Mose P300001	Ringe (IV)	 <p>Delvist våde partier, fugtighedsplanter udbredte.</p>

<p>Mose P300002</p>	<p>Ringe (IV)</p>	<p>Delvist våde partier, fugtighedsplanter udbredte, men også arter der normalt er tilknyttet mere tør bund. Beliggende i et felt der er cirka 0,3 m lavere beliggende end den omkringliggende eng.</p> <p>Der er registreret træer i mosen som er egnede rasteområder for flagermus.</p>
<p>Sø P300003</p>	<p>Moderat (III)</p>	<p>Næsten helt tilgroet i tagrør, høj sødgræs og halvgræsser. Vand grumset. Vokset sammen med P300004 og vurderet i forbindelse med denne. Ingen fund af haletudser.</p>
		

<p>Sø P300004</p>	<p>Moderat (III)</p>	<p>Næsten helt tilgroet i tagrør, høj sødgræs og halvgræsser. Vand grumset. Lav vandstand (<0,5m), tørre ofte ud. Fund af hatudser fra spidssnudet frø.</p>
<p>Sø P300005</p>	<p>Ringe (IV)</p>	<p>Lille lysåbent vandhul med mange trådalger. 1-1,5 m dyb, permanent vandspejl.</p>
<p>Sø P300006</p>	<p>Moderat (III)</p>	<p>Lille lysåbent vandhul i ko-fold. Stor del af vandfladen domineret af svømmende vandaks. 0,5-1,0 m dyb, ikke tegn på at den udtør-rer jævnlgt. Bl.a. fund af Alm. Sumpstrå.</p>
<p>Sø P300007</p>	<p>Ringe (IV)</p>	<p>Større, dybere (1,5-2,0 m) sø, med relativt klart vand, men også karper og ingen registreret undervandsvegetation.</p>

Hverken nordlige eller Sydlige landgrøft er beskyttede efter naturbeskyttelseslovens §3.

Naturstyrelsens vurdering af projekternes påvirkning af §3-natur

I forbindelse med anlægsarbejdet vil Engarealet P300001 blive gennemskåret af det nye åbne vandløb i Enghaven. Vandløbet etableres nord for de lavest beliggende dele af engarealet for at undgå at bidrage til en forværring af nuværende oversvømmelser som sker i denne del af engarealet om vinteren. Især den sydlige del af engarealet, syd for det kommende vandløb, vil blive vådere om sommeren primært som følge af sløjfede dræn. Dette vil være en forbedring for naturtypen §3 eng, der defineres af arter som kræver relativt våde jorde.

Herudover vil der ske en punktafbrydning af et hoveddræn i randområdet af Mose P300002. Mose P300002 vil fremover blive vådere om sommeren som følge af at projektet.

Ved store afstrømninger om vinteren vil der faktisk blive lidt tørrere i og omkring mosen, idet der anlægges et nyt vandløb, der delvist vil afhjælpe oversvømmelser, der skyldes store regnhændelser, men ikke oversvømmelser der skyldes høj vandstand i Tuse Å. Der er indslag af vegetation som er tilknyttet tørrere natur i mosen, det er en indikation på, at den er for tør, i hvert fald periodevist. En mere terrænnær afvandingsdybde i mosen om sommeren vil være en positiv påvirkning af mosen der forventeligt vil få flere, vådbundsarter som er karakteristiske for moser. I dag er der et kort parti af Nordlig Landgrøft, som gennemløber mosen som et åbent vandløb. Dette afvander til Tuse Å, dermed bliver vandstanden i mosen til dels afhængig af vandstanden ude i Tuse Å, og ved høj vandstand i Tuse Å kan der staves vand op i mosen, som kan give anledning til en næringspåvirkning af mosen. Dette stræk sløjfes helt og derved mindskes risikoen for at vandløb, enten nordlig landgrøft eller Tuse Å, kan påvirke mosen afvandingsmæssigt og næringsstofmæssigt. Fremover vil mosen derfor ikke have et afløb, ligesom dræn i selve mosen afbrydes i randen af mosen. Det nye vandløb som anlægges igennem enghaven, kan i teorien påvirke mosen ved ekstreme nedbørshændelser, men det er dog projekteret således at der ikke er hydraulisk forbindelse mellem det nye vandløb og mosen ved en vintermedianmaksimum afstrømning.

De generelt vådere forhold i mosen vil gavne eksisterende vandhuller, der vil tørre ud senere på året og give bedre mulighed for at eksempelvis padder og insekter med vandlevende larver kan gennemføre deres larvestadier inden dette sker. Der vil desuden opstå en række mindre vandhuller om vinteren, hvoraf de fleste vil tørre ud om sommeren. Dette er nyttigt for insekter og padder, da de så ikke bliver brugbare habitater for fisk, som ellers ofte vil spise haletudser og insektlarver.

Områderne nord for Enghaven, hvor mose P300001 og sø P300003 og P300004 er beliggende, vil ikke få ændrede afvandingsforhold som følge af projektet.

Arealer der indgår i projektområdet pålægges permanente rådighedsindskrænkninger, som følge af klimalavbunds bekendtgørelsen, hvilket indebærer, at der fremover ikke længere må gødskes, jordbearbejdes, omlægges, drænes, kalkes og/eller sprøjtes på de omkringliggende arealer.

Dette kan i sig selv have en gavnlig effekt på naturtilstanden i de §3-beskyttede områder, da der fremover på de tilstødende arealer, hverken tilføres næringsstoffer eller sprøjtemidler, ligesom der ikke længere jordbearbejdes. Herudover kommer §3-arealerne fremover til at ligge i et større sammenhængende naturområde, hvilket giver mulighed for at ny natur kan udvikles.

3.3 Beskyttede arter

Habitatdirektivets bilag IV indeholder en liste med en række særligt beskyttelseskrævende arter (såkaldte bilag IV-arter). Beskyttelsen fremgår i dansk lovgivning af habitatbekendtgørelsen, som skal sikre, at der ikke sker skade på yngle- og rasteområder for arterne på bilag IV.

Ifl. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV, er der potentiale for forekomster af følgende arter i området: markfirben, spidssnudet frø, stor vandsalamander samt brun-, dværg-, syd- og vandflagermus.

Det forventes ikke at markfirben vil være i selve projektområdet, da projektområdet udgøres af græs- og engarealer, hvor der formodes at være en høj vegetation, samt fugtige moseområder, hvoraf ingen udgør et egnet levested for markfirben.

3.3.1 Spidssnudet frø

Spidssnudet frø er vidt udbredt i Danmark og findes i alle landsdele undtagen Bornholm. Den trives bedst, hvor der i umiddelbar nærhed af velegnede yngle- vandhuller findes gode raste- og fourageringshabitater i form af moser, enge eller fugtige heder. Spidssnudet frø yngler ligesom andre arter af padde med størst succes i lavvandede fiskefrie og rene vandhuller, der skal være lysåbne.

I forbindelse med naturbesigtigelsen af arealet den 6. juni 2024, blev der fundet haletudser af spidssnudet frø ved sø P300004.

De fugtigere forhold ved både sommer og vinter vil være til gavn for områdets padde og betyde flere steder med stående vand, som fremover vil kunne benyttes som yngle- og rastested. Hertil kommer at der ikke længere vil blive jordbehandlet i området, hvilket også vil forøge arealer med egnede yngle- og rastesteder.

Da de nye vandansamlinger samtidig er små nok, til at de tidsvist vil udtørre om sommeren så der ikke kommer fisk, kan det være med til at øge paddernes ynglesucces.

Flere yngle- og rastesteder vil gavne den bestand af spidssnudet frø, der er fundet i forbindelse med besigtigelsen og potentielt tiltrække andre paddearter.

I anlægsfasen skal der graves et nyt vandløb gennem enghaven. Vandløbet graves 150 meter syd for findestedet for haletudserne. Udenfor de registrerede naturområder er der 23,3 ha jord i omdrift (kornafgrøder) og 9,9 ha udlagt til permanent græs, hvor der har været slået græs med maskiner. Der ses tydelige kørespor i hele enghaven udenfor eng, sø og mosearealerne. Derfor antages områderne heller ikke som egnede til spidssnudet frøs vinterdvale. Den kortvarige påvirkning fra anlægsfasen vurderes ikke at være til skade for padde, herunder spidssnudet frø.

3.3.2 Stor vandsalamander

Stor vandsalamander er vidt udbredt og temmelig almindelig forekommende i Danmark, især i den østlige del af landet. Den kræver rene, fiskefrie, solbeskinnede vandhuller og indfinder sig hurtigt i nye vandhuller. Stor vandsalamander vil under vandring til og fra ynglevandhullerne, og eventuelt under overvintring, benytte skovområder. Arten kan vandre forholdsvist langt (flere kilometer) og kan kolonisere nye, velegnede områder. Oftest holder den sig dog inden for en afstand af få hundrede meter fra ynglevandhullet. Den kan også træffes i kældre og udhuse uden for ynglesæsonen.

I forbindelse med naturbesigtigelsen af arealet den 6. juni 2024 blev der ikke observeret stor vandsalamander i projektområdet, på trods af at der findes egnede levesteder. Det kan skyldes, forhold som prædation eller konkurrence, som har gjort det vanskeligt for stor vandsalamander at kolonisere projektområdet. Stor vandsalamanders larver er sårbare overfor prædation fra ænder og store insekter som guldsmede og vandkalve-larver. De vandhuller, som findes i projektområdet, er ikke som sådan oplagte for stor vandsalamander, da de er tilgroet med træer, buske eller høj urtevegetation og derfor mangler varme solbeskinnede brinker.

Nærmeste lokalitet, hvor den er registreret inden for de seneste fem år, er ved skydebanen mellem Holbæk Motorvejen og Omfartsvejen, over 3 km væk, og spredningen besværliggøres af barrierer som jernbane, veje og intensivt opdyrkede arealer uden oplagte spredningskorridorer.

Fremover vil de fugtigere forhold ved både sommer og vinter være til gavn for området padder og betyde flere steder med stående vand, som fremover vil kunne benyttes som yngle- og rastested. Hvis de nye vandansamlinger samtidig er små nok, så der ikke kommer fisk eller ænder og måske tidvis udtørres, kan det være med til at øge paddernes ynglesucces. Flere yngle- og rastesteder vil øge tiltrækningen af stor vandsalamander.

3.3.3 Flagermus

Der er flere arter af flagermus, der kan forekomme i området. Flagermus er højst mobile arter og flere arter er meget almindeligt forekommende, om end underregistreret. Små søer og vandløb i området kan være fourageringsområder for vandflagermus og damflagermus.

Udover i mose P300002 er der ikke blevet set flagermusegnede træer i forbindelse med feltbesigtigelsen den 6. juni 2024. Der afbrydes dræn i mosen og den nordlige landgrøft der går gennem mosen erstattes af et nyt åbent forløb, hvorfor afløbet fra mosen afbrydes. De flagermusegnede træer er allerede gået ud, hvorved den øgede vandstand ikke har en påvirkning.

Omkring 1 km vest for projektområdet ved Trønninge er der fund af dværgflagermus, sydflagermus og brunflagermus i 2024.

Der etableres et nyt vandløb gennem Enghaven og herudover vil der blive dannet flere små søer i området, hvilket vil øge mulighederne for insekter i området og derved fourageringsmulighederne for flagermus.

3.3.4 Markfirben

Markfirben er almindeligt forekommende i det meste af Danmark. Potentielle yngle- og rasteområder for markfirben er især solbeskinnede sydvendte skråninger med veldrænet jord og lav vegetation. Arten lever typisk i områder som skovbryn, diger, markskel, gamle råstofgrave og andre tørre områder med bar jord eller sparsom vegetation.

I forbindelse med naturbesigtigelsen af arealet den 6. juni 2024 blev der kigget efter levesteder for markfirben på engområderne, men der blev ikke fundet nogen egnede levesteder.

De vådere forhold kunne potentielt få en negativ påvirkning på markfirbens levesteder, men da der i forvejen ikke er egnede levesteder i områderne, vurderes det at være uden betydning.

3.3.5 Øvrige arter

Fugle

Græsarealer i omdrift samt permanente græsarealer er almindelige i det danske landskab og huser typisk en række almindeligt forekommende danske fuglearter, der generelt er beskyttet i henhold til fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5. Det gælder eksempelvis arter som sanglærke (*Alaudala arvensis*), engpiber (*Anthus pratensis*) og gul vipstjert (*Motacilla flava*), der forekommer hyppigt i det åbne land på både intensivt og ekstensivt dyrkede arealer.

Som en sekundær positiv effekt for fugle kan græsarealer i omdrift bidrage til et midlertidigt øget fødegrundlag for en række fouragerende rovfugle, herunder tårnfalk (*Falco tinnunculus*), musvåge (*Buteo buteo*) og rød glente (*Milvus milvus*; bilag I-art). I forbindelse med slæt kan smågnavere og andre dyr blive blotlagt eller omkomme, hvilket midlertidigt øger tilgængeligheden af både levende bytte og dødt animalsk materiale for disse arter.

Projektet forventes generelt at have en vådgørende effekt på størstedelen af arealet i fuglenes yngletid. Denne ændring, kombineret med ophør af drift på tidligere omdriftsarealer, vil have en direkte positiv effekt på flere ynglende fuglearter og kan medføre, at yderligere arter indfinder sig i området. Dette gælder særligt almindeligt forekommende engfugle som vibe og rødben (*Tringa totanus*; bilag I-art) samt gul vipstjert, der er knyttet til våde, ferske enge.

Det vådere miljø forventes endvidere at forbedre fourageringsmulighederne for lokalt ynglende land- og bysvaler (*Hirundo rustica* og *Delichon urbicum*) samt mursejler (*Apus apus*). Desuden vurderes arealerne at blive mere attraktive som raste- og fødesøgningsområde for eksempelvis gæs, gravand (*Tadorna tadorna*) og forskellige svømmeænder uden for yngletiden, særligt i perioder med høj vandstand.

Samlet set vurderes vådgørelsen og ophør af drift at have væsentligt flere positive effekter for områdets ynglende og rastende fugle samt for fugle, der yngler lokalt uden for området, men benytter de våde enge til fouragering.

Et udtræk fra Dansk Ornitologisk Forenings citizen science-database, DOFbasen, viser, at der kun foreligger ganske få registrerede observationer fra lokaliteten ”Møsthuse”, som overlapper projektområdet. På den baggrund og ud fra den generelle viden om de forskellige fuglearters habitat-præferencer, vurderes det, at området i sin nuværende dyrkningsform ikke udgør noget vigtigt yngle- eller rasteområde for særligt beskyttede fuglearter.

Butsnudet frø

Butsnudet frø er meget vidt udbredt i Danmark og findes i det meste af landet, dog mangler den på flere øer, herunder Bornholm. Arten trives bedst i et varieret og fugtigt landskab, hvor velegnede ynglevandhuller ligger tæt på raste- og fourageringshabitater som enge, moser og fugtige skove. Butsnudet frø yngler med størst succes i lavvandede vandhuller med bredzoner, hvor æggene ofte lægges i solopvarmet, oversvømmet vegetation. Vandhullerne er typisk fiskefrie, da fisk præderer æg og haletudser, og gode lysforhold er vigtige for ynglens udvikling.

Butsnudet frø, der er beskyttet jf. artsfredningsbekendtgørelsen, blev fundet på eng P300001 under naturbesigtigelsen af arealet den 6. juni 2024. Både øst og vest for engen findes store arealer i omdrift med kornafgrøder, og af kortet (figur 4) fremstår der tydelige kørespor. Det er planlagt at vandløbet skal føres igennem engen på et lysåbent område. Den kortvarige påvirkning fra anlægsfasen vurderes ikke at være til skade for padder, herunder butsnudet frø, da anlægsarbejdet ud fra anlægsmæssige hensyn er tilrettelagt i deres ikke aktive periode og det antages at individerne raster under dødt ved, i musehuller eller lignende i skovarealerne syd for det projekterede arbejde eller i søen nord for.

3.4 Vand

3.4.1 Overfladevand

Projektområdet er en del af Tuse Å's hydrauliske opland. Den nedbør, som i dag falder på arealerne i projektområdet, strømmer til Tuse Å via et rørlagt men ikke velfungerende vandløb. Fremover vil vandet ledes til Tuse å via et åbent vandløb. Det er fremover stort set samme mængde vand over tid, der ledes til Tuse Å, hvis der ses bort fra den korte periode der går, indtil de nye søer er vanddækkede. Eneeste forskel vil så være, at der kan være en marginalt større fordampning i sommerperioden, da der er et større vandspejl.

Tuse Å er et §3-beskyttet og målsat vandløb. Tuse Å, vandområde ID 08498_i, er målsat til god økologisk tilstand efter vandområdeplan 2021-2027 efter genbesøget. Ifølge seneste tilstandsdata, VP3 efter genbesøget, er der dårlig økologisk tilstand, baseret på kvalitetselementet fisk. Der er moderat økologisk tilstand for planter, smådyr og fytobenthos, og der er ikke-god økologisk tilstand for nationalt specifikke stoffer og ikke-god kemisk tilstand. Tuse Å er udpeget til mindre strækingsbaserede restaureringer samt etablering af sandfang i VP3 efter genbesøget. Oplandet til Tuse Å udgør ca. 106 km² og til fastlæggelse af afstrømningsforholdene i vandløbene i relation til projektet ved Ellinge Enghave er der anvendt hydrometriske data fra en opstrøms liggende målestation i Tuse Å: målestation 51.07, Tuse Å. Årsmiddelfastrømningen er beregnet til 7,3 l/s/km² og med et opland på 106 km² giver det en afstrømning på 774 l/s. Tilledningen fra projektet

med de to tilknyttede vandkanaler udgør 31 l/s, hvilket svarer til ca. 4%. Tilledningen sker ca. halvvejs på vandløbsstrækningen af Tuse Å.

De resterende vandløb i projektområdet er hverken omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller målsatte i Vandområdeplanerne.

Der ændres ikke ved selve Tuse Å i projektet.

Der er dog nogle ændringer ved tilledningen som følge af projektet. I dag løber vandet til Tuse Å via et rørlagt vandløb. Rørlagte vandløb har en maksimumkapacitet. Når denne kapacitet overskrides, vil vandet stuve tilbage i rørene. Det kan betyde oversvømmelser i lavninger, og vand der stuver op og fylder drænrør mv. Hertil kommer, at den rørlagte strækning i dag er i en dårlig forfatning, hvilket forstærker dette.

Det fremtidige åbne vandløb har ikke samme begrænsning, da det vandførende tværsnitsareal på vandløbet øges, når vandstanden i vandløbet stiger. I praksis vil der dog altid være terrænmæssige forhold som gør, at der vil være steder hvor vandløbet ikke kan udvides med samme hastighed som andre steder, hvorfor vandet kan stuve op opstrøms sådanne punkter.

Ved store afstrømninger vil vandet dermed i princippet kunne tilledes hurtigere fra det åbne tilløb til Tuse Å end tilfældet er med det rørlagte vandløb, som i dag er i en dårlig stand. Men da vandstanden i Tuse Å er meget høj ved store afstrømninger, vil vandet fra Tuse Å i praksis stuve tilbage i Enghaven, ligesom tilfældet er i dag. Det vil betyde, at vandet fra Enghaven først afledes til Tuse Å, når vandstanden i Tuse Å falder igen, og der dermed skabes plads til, at vandet fra Enghaven kan afledes.

Projektet medfører, at afvandingsdybden i området bliver mindre. Dermed vil der være en mere konstant vandføring i vandløbene ved lave afstrømninger fordi områderne ikke drænes tørre, men fremover holdes mere fugtige.

Etableringen af søerne spiller ind i denne udvikling. Ved meget store regnhændelser kan søerne være med til at dæmpe afledningen fra området, da søerne ikke står i direkte hydraulisk kontakt med vandløbene. Vand som falder på søerne, eller der hvor overfladen hælder mod søerne, kan ikke løbe direkte til vandløbene. Det opmagasinerede vand vil sive langsomt gennem jorden til vandløbene og bidrager dermed til en mere konstant vandføring ved lave afstrømninger. Søerne er dog relativt små og udgør kun en meget lille del af arealet i Enghaven. Derfor bliver påvirkningen fra søerne meget lille, og der forventes ikke en målbar påvirkning som følge af søernes etablering.

I åbne vandløb vil der hurtigt etableres en flora og fauna som til dels vil tilbageholde en del næringsstoffer og især partikler, som i dag transporteres uomsatte og uforsinket ud via rørlagte strækninger.

Åbne vandløb har således en "selvrensende effekt", som skyldes at filtrerende organismer og små lokale strømly gør, at partikler filtreres ud eller fælder ud på bunden. Desuden vil vandplanter optage næringsstoffer i et vist omfang om sommeren

og frigive dem igen enten ved grødeskæring eller når planterne henfalder om efteråret/vinteren. Det er fortrinsvist om sommeren, at næringsstoffer udgør et problem ved Tuse Å's slutrecipient som er Holbæk Fjord og Isefjorden.

Selve Enghaven udgør dog kun en meget lille del af Tuse Å's samlede hydrauliske opland, og der ændres som sagt ikke på de samlede vandmængder, som strømmer til Tuse Å fra arealerne.

Så selvom ændringerne og påvirkningerne kan opleves i selve Enghaven, vurderer Naturstyrelsen, at det vil være uden betydning for den målte vandstand og andre økologiske forhold i Tuse Å og dennes slutrecipient Holbæk Fjord.

I forbindelse med selve etableringen af det åbne vandløb kan Tuse Å potentielt blive påvirket af tilførsel af sediment og næringsstoffer, som hvirvles op ved jordarbejdet. Da der imidlertid etableres sandfang før tilledningen til Tuse Å begrænses den midlertidige ekstra sedimenttilledning, som der vil være, før brinker er vel-etablerede.

Ved vådgøringen risikerer man ved større nedbørshændelser, at der opstår en puls af iltfattigt vand. Desuden vil ophobet fosfor kunne blive tilført i starten af vådgøringen. Endelig vil visse miljøfarlige forurenende stoffer kunne blive mobiliseret ved vådgøringen og blive tilført såvel grundvandsmagasiner som Tuse Å.

Det vurderes dog, at fosfortilledning er ubetydelig ift. den positive effekt, som der opnås ved, at der tilledes mindre mængder nitrat. Over tid vil ophøret af gødskning og sprøjtning føre til forbedrede forhold i området og i Tuse Å.

3.4.2 Kystvande

Tuse Å afvander til Holbæk Fjord som i vandområdeplanerne er en del af kystvandet Isefjord, indre. Isefjord, indre har et indsatsbehov for kvælstof, mens baselinbelastningen for fosfor er den samme som målbelastningen. Til at beregne fosforrisikovurdering er der benyttet NP-vekselkurs (Miljøstyrelsen, NP-vekselkurs og nedstrøms søer, 2022). Dette er en beregning, hvor man omsætter en procentdel af kvælstofreduktionen til fosforreduktion og udregner, om der er behov for fosforafværge, hvis kvælstofreduktionen ikke er stor nok til at modsvare fosforfrigivelsen. Der må kun veksles en del af kvælstofreduktionen, så der stadig er mindst 70% af kvælstofreduktionen tilbage. Vekselkursen afhænger af hvilket delvandområde, projektet udleder til. Projektet udleder til delvandområdet Isefjord, Indre, der har vekselkurs 1. Vekselkursen skal forstås som kg P pr kg N, således at der med en vekselkurs over 1 skal bruges yderligere kvælstofreduktion for at modvirke fosforfrigivelsen. Med en kvælstofreduktion på 1218 kg N/år og en fosforfrigivelse på 3,6 kg /år kg P/år er der efter NP-vekselkursen stadig 99,7 % af kvælstofreduktionen tilbage, og det er således ikke nødvendigt at udføre fosforafværge. Der vil således ikke ske nogen væsentlig påvirkning af recipienten. Projektet medfører en ganske lille positiv påvirkning i forhold til kvælstof, men påvirkningen er rent teoretisk, da den er for lille til at medføre en målbar påvirkning i Isefjord, indre. Det vurderes på denne baggrund at projektet ikke påvirker Isefjord, indre og at det ikke vil være til hinder for målopfyldelse i det målsatte kystvand Isefjord, Indre.

3.4.3 Grundvand

Der er ikke behov for grundvandssænkninger eller lignende tiltag i forbindelse med anlægsfasen. I driftsfasen vil der ikke ske en ændring på tilstrømningen til grundvand, men eftersom der sker lukning af grøfter/dræn inden for projektområdet, vil der potentielt kunne ske en yderligere nedsivning til det terrænnære grundvand. Projektet forlænger opholdstiden af nedbør. Denne forlængede opholdstid kan lede til øgede kvantitative terrænnære grundvandsforekomster, da jorden i længere tid vil være vandmættet end under nuværende forhold. De underliggende grundvandsforekomster i tilknytning til projektområdet udgøres af to dybe forekomster, dkms_3655_ks og dkms_3625_kalk, som begge har god kvalitativ og god kemisk tilstand. Det øverste af disse træffes i området omkring kote -20 m DVR, hvilket betyder at grundvandsmagasinet er overlejret af min. 25 meter beskyttende lerlag. Der er ingen terrænnære eller regionale grundvandsforekomster i området. Som følge af de meget omfattende forekomster af lerlag indenfor området er nedsivningen til de dybe grundvandsforekomster yderst begrænset, og nedbør vil derfor alt overvejende afstrømme helt terrænnært til vandløb, vådområder m.v.

3.5 Havstrategiloven

Projektet medfører reduceret udledning af kvælstof til havet. Dette påvirker i teorien havstrategilovens deskriptorer 1. Biodiversitet, 4. Fødenet og 5. Eutrofiering positivt, mens der ikke er nogen påvirkning af deskriptorerne 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10 og 11. Påvirkningen er positiv men dog så lille, at den ikke vil give anledning til nogen målbar påvirkning for havområdet.

3.6 Fredninger, landskab, stiforløb, fortidsfund og beskyttelseslinjer

Der findes indenfor projektområdet en række beskyttede sten- og jorddiger. Placeringen af disse fremgår af Figur 3: Eksisterende forhold. Der vil blive taget hensyn til de beskyttede diger, så der ikke ændres på disse som følge af projektet. Dele af området er omfattet af en åbeskyttelseslinje. Nærmeste fredede område ligger en lille km væk – fredningen af Butterup Kirke.

Den eksisterende kirkesti og eksisterende veje og stier vil blive bevaret.

3.7 Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt

Projektet vil benytte sig af maskiner og redskaber svarende til almindelig landbrugsproduktion i forhold til støv, støj og lugt. Der arbejdes inden for normal arbejdstid i en midlertidig periode på et halvt år. Der vurderes ingen væsentlige påvirkninger.

3.8 Kumulative forhold

Der er ikke kendskab til andre projekter i området, som kan medføre kumulative påvirkninger.

4 Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøvurdering

SGAV har på baggrund af ansøgningsmaterialet vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig indvirkning på miljøet, og derfor ikke kræver udarbejdelse af en miljøvurdering. Dette er uddybet og begrundet nedenfor.

4.1 Natura 2000

SGAV er enig i bygherres vurdering af, at der ikke vil være påvirkning på Natura 2000-områder. Dette er begrundet i, at nærmeste område er mere end 10 km væk, og at der ikke er nogen emissioner eller øvrige udledninger, som har forbindelse til Natura 2000-området udover via udledningen til Tuse Å. Denne er dog så begrænset, at det vurderes at en negativ påvirkning fra projektet kan udelukkes. Området vurderes heller ikke i dag at have nogen betydning som yngle- eller rasteområde for arter, der indgår i udpegningsgrundlag for et Natura 2000-område, idet det fremstår som dyrket område med små indslag af natur i dårlig tilstand. På den baggrund vurderes det, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer, programmer og/eller projekter vil påvirke Natura 2000-områder og udpegningsgrundlag væsentligt.

4.2 §3 beskyttet natur

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har noteret sig, at der er foretaget en gennemgang af §3-områder inden for projektområdet, og at disse alle er i dårlig tilstand. Herudover er Tuse Å §3-beskyttet vandløb. Projektet vil gennem den bedre styring af vandforholdene og stop i dyrkning med dertil hørende sprøjtning og gødskning føre til forbedringer for §3-arealerne. Hvor der sker genslyngning af Nordlig Landgrøft vil anlægsarbejderne medføre et direkte indgreb i en beskyttet eng, hvilket lokalt vil påvirke det beskyttede område negativt. Men genslyngningen vil også medføre, at vandløbene i projektområdet får bedre kontakt til de omkringliggende naturarealer, der gør at naturområderne bliver vådere og periodevis oversvømmes af vandløbene. Oversvømmelserne kan medføre øget afledning af næringsstoffer, som kan være negativ for naturområderne, men på et lavereliggende areal beliggende opstrøms den beskyttede eng vådgøres arealet, hvilket vil reducere mængden af næringsstoffer, som ledes forbi den beskyttede eng. Samlet set vurderes denne ændring i hydrologi at være positiv for naturområderne. På den baggrund vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning på §3-områder i eller udenfor området.

4.3 Beskyttede arter

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø noterer sig, at der har været en gennemgang dels i eksisterende databaser og dels af området. Styrelsen konstaterer, at det er sandsynliggjort, at der kun forefindes spidssnudet- og butsnudet frø inden for området og at fund er gjort inden for §3-områderne, som ikke berøres direkte i anlægsfasen. Vådgøring af området vurderes at føre til forbedringer for de pågældende arter. Udenfor de registrerede naturområder har der været slået græs med maskiner, der ses tydelige kørespor i hele enghaven udenfor eng, sø og mosearealerne. Derfor antages det at områderne ikke er egnede til spids- eller butsnudet frøs vinterdvale. Den kortvarige påvirkning fra anlægsfasen vurderes ikke at være til skade for padder, herunder spidssnudet frø.

Samlet set vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning på beskyttede arter.

4.4 Vand

4.4.1 Overfladevand

Projektets påvirkning på alle direkte og indirekte berørte vandområder kan potentielt medføre tilstandsændringer eller manglende målopfyldelse for det enkelte målsatte vandområde, jf. rammerne for beskyttelse af danske vandområder i gældende vandområdeplaner for 2021-2027 (VP3.2) og indsatsbekendtgørelsen³.

Potentielle påvirkninger fra projektet, der direkte eller indirekte kan påvirke målsatte vandforekomster i eller nær projektområdet, er:

- Ændrede vandmængder til å mv.
- Påvirkning med næringsstoffer, og iltfattigt vand,
- sedimenttransport,
- Mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, herunder pesticider.

Ændringer i vandmængder

Da der over tid vil være tale om samme mængder vand i området og blot vil ske en udjævning af vandtransporten vurderes der ikke at blive tale om væsentlige påvirkninger grundet ændring i tilledninger og tilbageholdelse af vand. Hertil kommer, at rørlagt vandløb i den nordlige del omlægges til et naturligt vandløb og der etableres to søer, der samlet set medfører en mere jævn strømning af vand over året.

Næringsstoffer

Da gødsning af områderne ophører vurderes det, at den fremtidige påvirkning med næringsstoffer vil mindskes. Der vil dog være en risiko for frigivelse af fosfor i forbindelse med vådgøringen af området. Bygherre har derfor beregnet NP-vekselkursen. Ved brug af NP-vekselkursen fremgår, at det ikke er nødvendigt at udføre fosforafværge, da der med en kvælstofreduktion på 1.218 kg N/år og en fosforfrigivelse på 3,6 kg P/år er 99,7 % af kvælstofreduktionen tilbage, hvilket er betydeligt bedre, end de krævede 70%.

Tilførsel af iltfattigt vand

Tilførsel af fosfor og iltfattigt overfladevand kan i udgangspunktet medføre en væsentlig negativ påvirkning. Tilførslen vil hovedsagelig finde sted i våde perioder om vinteren ligesom det allerede sker i dag, da området ikke kan håndtere de store vandmængder. Den væsentligste udvaskning og tilledning af iltfattigt vand sker således uden for algernes vækstsæson, som er om sommeren, og grundet vintervandføringen vil udvasket fosfor ikke aflejres i vandløbet om vinteren. I sommerperioden er der en tilbageholdelse af vand i projektområdet, således at fosforudvaskning fra jordmatrixen vurderes at være ubetydelig for vandløbets tilstand. Det vurderes, at bundlevende alger vil reetablere sig i vandløbet på den nye strækning inden for få år, hvilket vil modvirke den kortvarige negative effekt fra anlægsfasen. Det fremgår endvidere at der ved realisering af projektet vil ske en større omsætning af kvælstof i projektområdet, som dermed reducerer udledningen til vandløbene, hvilket vil have en positiv effekt på plantesammensætningen.

³ BEK nr. 797 af 13/06/2023 Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Tilledning af iltfattigt vand vil som nævnt hovedsagelig ske om vinteren eller ved større nedbørshændelser. I disse perioder vil der grundet det meget store opland for Tuse Å være en nettotilledning af iltet vand til Tuse Å, hvorfor det vurderes, at tilledning af iltfattigt vand fra projektområdet ikke vil have en målbar negativ påvirkning på Tuse Å.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer samlet set, at projektet i driftsfasen ikke vil påvirke tilstedeværelsen af alger i vandområderne i en grad, der forhindrer målopfyldelse, da projektets samlede positive effekter på tilstedeværelsen af bundlevende alger overstiger den eventuelle negative effekt ved forøget fosforudledning, og da projektet medfører positive effekter på vandmiljøet ved kvælstofreduktion og ophør med brug af pesticider og gødning.

Sediment

Over tid – forventeligt omkring 2 år - vil etableringen af naturligt vandløb føre til en mindskelse af tilledningen af sediment til Tuse Å. I anlægsfasen etableres der som almindeligt anlægstiltag sandfang før tilledningen til Tuse Å. Samlet vurderes der derfor ikke at være en væsentlig påvirkning med sediment.

Mobilisering af stoffer

Over tid vil der være tale om en forbedring idet sprøjtning og gødskning ophører inden for projektområdet. Imidlertid kan vådgøring mobilisere miljøfarlige forurenende stoffer i projektets opstartsfasen men dog i mindre mængder, da der ikke er blevet udledt spildevandsslam på området. Det vurderes, at udledningen svarer nogenlunde til de nuværende forhold, idet området også i dag er vådt i perioder. Den eventuelle udledte mængde stoffer til Tuse Å kommer via tilledningen, der bidrager med under 5% af vandføringen i Tuse Å. Det vurderes på den baggrund, at der vil være tale om ikke-målbare ændringer.

Samlet vurdering, overfladevand

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer på baggrund af projektbeskrivelsen, at påvirkning med næringsstoffer vil blive mindre grundet ophør af gødskning af områderne, at vandløbsmængderne vil være stort set uændrede, at der ikke vil ske emission af målbare mængder af miljøfremmede stoffer, og at der ikke vil være øget sedimenttransport.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer dermed, at projektet ikke vil have en negativ påvirkning på overfladevand og den nærliggende Tuse Å, samt kystvande.

4.4.2 Grundvandsforekomster

Det vurderes, at der ikke vil ske væsentlige ændringer ift. grundvandsdannelse. Sprøjtning og gødskning ophører, hvorfor SGAV vurderer, at der vil ske en forbedring af de kvalitative forhold over tid. Det vurderes, at projektet vil kunne mobilisere miljøfarlige forurenende stoffer i forbindelse med vådgøringen i projektets opstartsfase men dog i mindre mængder, da der ikke er blevet udledt spildevand på området. Da nedsivningen til de dybe grundvandsforekomster i området er yderst begrænset, på grund af udbredte forekomster af beskyttende lerlag, vil den poten-

tielle nedsivning af miljøfarlige forurenende stoffer til de dybe grundvandsforekomster være meget begrænset, og vurderes derfor ikke at være målbart, og dermed ikke at medføre forringelse af den kemiske tilstand i grundvandsmagasinerne.

Med baggrund i ovenstående er det SGAVs vurdering, at projektet ikke medfører en risiko for at forringe den eksisterende tilstand eller forhindre målopfyldelse for de målsatte grundvandsforekomster, jf. lov om vandplanlægning⁴, hverken i anlægs- eller driftsfase.

4.5 Havområde

SGAV vurderer, at projektet ikke vil påvirke muligheden for, at der opnås god miljøtilstand i havområde, der indirekte udledes til. Dette begrundes med, at projektet ikke tilfører forurenende stoffer til området, hverken i anlægs- eller driftsfase, og da projektet sker på land og ikke medfører direkte eller indirekte påvirkninger på havmiljøet. SGAV vurderer med baggrund i ovenstående, at projektet, hverken i anlægs- eller driftsfasen, er til hinder for målopfyldelse af Danmarks havstrategi, idet projektet ikke har væsentlig påvirkning for strategiens deskriptorer og dermed ikke hindrer god miljøtilstand i havets økosystemer.

4.6 Landskab, kulturmiljø, beskyttelseslinjer og fredninger

Da der ikke plantes ny skov eller opføres større bygninger ses projektet ikke at stride imod kommuneplanens udpegning af dele af området som bevaringsværdigt landskab. Projektet ses heller ikke at være i strid med fredningen vedrørende Butterup kirke eller i strid med åbeskyttelseslinjen. Der vil endvidere blive taget hensyn til de beskyttede diger, så der ikke ændres på disse som følge af projektet.

4.7 Støv, støj og vibrationer, trafik, lys, luft og lugt

Eventuelle gener forbundet med projektet vil være knyttet til anlægsfasen, men er kortvarige og ikke væsentlige for nærområdet og de omkringboende. Anlægsarbejde vil kun finde sted i dagtimerne på hverdage. SGAV vurderer på baggrund heraf, at projektet samlet set ikke vil medføre væsentlige påvirkninger fra støv, støj, vibrationer, trafik, lys, luft eller lugt i hverken anlægs- eller driftsfasen.

4.8 Jordforurening

Bygherre oplyser, at der ikke er kortlagte jordforureninger inden for projektområdet, som heller ikke er omfattet af kommunens områdeklassificering. SGAV vurderer, at der ikke er risiko for, at projektet vil medføre mobilisering af jordforurening, der kan påvirke vandforekomster negativt i anlægsfasen eller i driftsfasen.

5 Kumulative påvirkninger

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer på det foreliggende, at der ikke vil være væsentlige negative kumulative påvirkninger.

6 Miljøpåvirkning på tværs af landegrænser (Espoo)

Projektet vurderes ikke at have grænseoverskridende miljøpåvirkninger, idet der kun er tale om forhold med lokale påvirkninger.

⁴ LBK nr. 126 af 26/01/2017, Bekendtgørelse af lov om vandplanlægning.

7 Samlet vurdering af projektet

Projektet vurderes ikke at medføre væsentlige negative påvirkninger af bilag IV-arter, udpegningsgrundlaget for nærmeste Natura 2000-område eller andre fredede arter. Realisering af projektet vurderes ikke at medføre negative tilstandsændringer for målsatte vandområder, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen, eller i omkringliggende naturområder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der forventes ikke væsentlige gener for befolkningen i området i hverken anlægs- eller driftsfasen, ligesom projektet ikke genererer emissioner eller udledninger af miljøfremmede stoffer til luften eller til våde recipienter. Det er derfor SGAV's vurdering, at det anmeldte projekt ikke er omfattet af krav om miljøvurdering, da det ud fra det oplyste grundlag ikke vil kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

8 Høring af myndigheder og berørte naboer

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har foretaget en høring af Holbæk Kommune, Museum Vestsjælland Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening og Friluftsrådet samt naboer, der kan blive berørt af projektet.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har modtaget følgende bemærkning fra Holbæk Kommune:

”Holbæk kommune vil gerne gøre opmærksom på divergerende forhold mellem projektbeskrivelse og styrelsens vurdering som afgørelsen er bygget på.

Det drejer sig specifikt om følgende på side 13 i afgørelsen, under ”Naturstyrelsens vurdering af projekternes påvirkning af §3-natur” står der følgende: ”I forbindelse med anlægsarbejdet vil Engarealet P300001 blive gennemskåret af det nye åbne vandløb i Enghaven.”

I vurderingen på siden 21 punkt 4.2, vurderes følgende: ”Hertil kommer, at der ikke vil blive gennemført anlægsarbejde inden for nogle af de udpegede §3-områder.”

Dette er modstridende bemærkninger.

Holbæk kommune er bevidst om at projektet vil være naturfremmende for hele området, også specifikt for Engområde P30001 der i fremtiden vil have naturmæssigt gavn af tiltagene. Der skal dog gives en dispensation for arbejdet, og derfor er det vigtigt at screeningen afspejler projektet.

Der er lavet en god vurdering for engområdet i Bilag 23 ”screeningsnotat-til-ansoegningsskema-efter-lov-om-miljøvurdering”, hvor der står følgende på side 5, under ”Beskyttet natur”, –

”Hvor der sker genslyngning af Nordlig Landgrøft vil anlægsarbejderne medføre et direkte indgreb i en beskyttet eng, hvilket lokalt vil påvirke det beskyttede område negativt. Men genslyngningen vil medføre, at vandløbene i projektområdet får bedre kontakt til de omkringliggende naturarealer, der gør at naturområderne bliver vådere og periodevis oversvømmes af vandløbene. Oversvømmelserne kan

medføre øget afledning af næringsstoffer som kan være negativ for naturområderne, men på et lavereliggende areal beliggende opstrøms den beskyttede eng vådgøres arealet, hvilket vil reducere mængden af næringsstoffer, som ledes forbi den beskyttede eng. Samlet set vurderes denne ændring i hydrologi at være positiv for naturområderne.”

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø beklager i første omgang at have overset håndteringen af påvirkningen af engen i det af Naturstyrelsen indsendte materiale. Styrelsen er enig i den indsendte redegørelse og vurderer derfor, at der i samlet set vil være tale om positive ændringer for engområderne ved projektet. Af-snit 4.2 er blevet opdateret, men der ændres ikke på selve afgørelsen.

9 Offentliggørelse

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's afgørelse offentliggøres udelukkende digitalt. Materialet kan tilgås på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's hjemmeside <https://sgavmst.dk/natur-og-jagt/miljoevurdering/scree-ninger>. Offentligheden har adgang til sagens øvrige oplysninger med de begrænsninger, der følger af lovgivningen.

10 Klagevejledning

10.1 Klage

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk/. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr. Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/vejledning/>).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til SGAV, som videresender anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen.

SGAV's afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse, jf. Miljøvurderingslovens § 54. På www.domstol.dk findes vejledning om at anlægge en retssag ved domstolene.

10.2 Betingelser mens en klage behandles

Klage over afgørelsen har ikke opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer noget andet. Det betyder, at du kan handle efter SGAV's afgørelse. Udnytter du afgørelsen, indebærer dette ingen begrænsning i klagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve afgørelsen. Hvis nævnet tillægger en klage opsættende virkning, skal du afvente nævnets afgørelse før det anmeldte projekt kan gennemføres, og nævnet kan i den forbindelse påbyde påbegyndte bygge- og anlægsarbejder standset.

Med venlig hilsen

Niels Bjørkbom
Miljøvurdering og plan
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Bilag til afgørelsen:

- Bilag 1: Ansøgningsskema
- Bilag 2: Notat til ansøgningsskema
- Bilag 3: Projektbeskrivelse detailprojektering.
- Bilag 4: Ansøgning til kommune efter vandløbsloven
- Bilag 5: Opdaterede stofberegninger
- Bilag 6: Kortmateriale